

Et kvindeliv, et kunstnerliv – og et kunstnersamliv

Førsteklasses monografi om billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen

bog

Anne Christiansen: Anne Marie Carl-Nielsen, født Brodersen. 426 sider. 398 kroner. Forlaget Odense Bys Museer.

I 1863 var det lige knap, at alt åndede fred i Nordslesvig. I dette skæbneår fødtes Anne Marie Brodersen (1863-1945) på en stor gård nær Kolding – i en familie, der ved siden af det danske beherskede tysk, og som havde forgenede slægtsmæssige forbindelser i Tyskland. Et rigt og trygt hjem, men samtidig et hjem på landet i det traditionelle landbosamfund.

Faderen havde stærkt greb om det økonomiske og en egen bevidsthed om sin stand og herkomst. Da datteren forelskede sig i en tidligere regimentsmusiker fra Fyn, der stod uden for rangklasserne, var han ikke helt tilfreds.

Den selvstændige datter og den charmerende komponist Carl Nielsen stak af fra familien og grundlagde deres livslange kunstnerkarrierer sammen. De fik børn, samliv og en evigt anstrengt økonomi – der ikke bedredes, da parret omkring Første Verdenskrig

blev separeret. Det var en alvorlig sag, der faktisk kun var muliggjort af loven om kvinderet til egen indkomst og formue samt af, at Anne Marie Carl-Nielsen havde succes med sin kunst.

Det var landbrugets dyr, der først udgjorde inspirationen, siden også andre husdyr, som Anne Marie Carl-Nielsen blev specialist i at gengive. En særegen linje i dansk kunst, strækkende sig fra J.Th. Lundbye over Philipsen og frem til Fynboerne.

Dog kom snart også monumentale opgaver til. Af stor betydning var bronzedørene i Ribe Domkirke. Her er det værd at erindre, at Ribe lå som en ø – en kongerigsk enklave inde i Tyskland. Derfor var det vigtigt med en udpræget dansk funderet kunstnerisk udsmykning. Hvor vellykket den blev, kan diskuteres, men i detaljen – med dørhåndtag i dyreformer – peger den frem mod Anne Marie Carl-Nielsens fuldt udfoldede kunstneriske virke.

Siden fulgte arbejderne med græsk, antik, polykrom skulptur i Athen – et kapitel, der udredes eksemplarisk i den overådige kunstnermonografi, som Anne Christiansen har leveret. Forfatteren er le-

der af de odenseanske museer, og bogen er resultatet af et liv med billedhuggeren og mennesket Anne Marie Carl-Nielsen.

Det er egentlig en dobbeltmonografi, fordi Carl Nielsen løbende biograferes sammen med hustruen. Og dertil familien, vennerne, opdragsgiverne, kollegerne – alt kontrastfuldt gennemført. Det ville blot have været elegant, hvis forfatteren havde stølet på sin læser og udeladt de mange unødige krydshenvisninger.

På toppen af sin ydeevne vinder Anne Marie Carl-Nielsens opgaven om et ryttermonument for Christian IX. Det var et vovet og i dansk sammenhæng nyskabende monument, idet soklen befolkedes af repræsentanter for nye og traditionelle erhverv og gav personer af betydning for den periode, hvori kongen havde regeret. Det er ikke et ualmindeligt træk i italienske 1700- og 1800-tals ryttermonumenter, som billedhuggeren må have set i Italien.

Anne Christiansen fokuserer mest på Rauchs skulptur af Frederik II fra 1851 i Berlin som forbillede. Hovedsagen er dog, at Anne Marie Carl-Nielsen ønskede fuldt kendskab til andre rytterskulpturer

▲ Anne Marie Carl-Nielsens bronzedøre i Ribe Domkirke er berømte for blandt andet deres detaljerede dørhåndtag, der peger frem mod Anne Marie Carl-Nielsen fuldt udfoldede kunstneriske virke. – Foto: Scanpix.

og fordrede indgående portrætlighed med henholdsvis hest og rytter – og derfor så mængder af rytterskulpturer og heste.

Bestillingen blev en gyser, der var med til at give ægteparret hovedbrud og fysisk slitage. Tiden gik, smagen skiftede, pengenes værdi forringedes, kongens minde blev svagere. Bronzestøberne var dyre eller dårlige. Spillet mellem monumentkomiteen og billedhuggeren, der truede

med støbning i Belgien, er detaljeret og elementært spændende gennemgået.

Bogen handler om et kvindeliv, et kunstnerliv – og et kunstnersamliv. Den er båret af en dyb indsigt i kunsthistorie, samtidshistorie og kunstneriske processer. Den er ikke tyngt af teori og kategoriseringer. Den kunsthistoriske analyse sidst i værket er klar, præcis. Den viser Anne Marie Carl-Nielsens styrker i de em-

nekvindes, hun beherskede, hendes svagheder i det komplekse og med hensyn til en række materialer, der ikke burde være så udfordrende for en billedhugger.

Anne Marie Carl-Nielsen modellerede og støbte. Hun huggede ikke gerne i sten. Hun var naturalist med kun liden abstraktion i sin kunst. Arven efter Anne Marie Carl-Nielsen varetoges af blandt andre Helen Schou, men den form for repræsentation, An-

ne Marie Carl-Nielsen var opvokset med, døde ud efter besættelsesårene og de monumenter, der nødvendigvis skulle skabes i kølvandet på krigen.

Bogen er umådeligt flot produceret. Billedarbejdet er fortrinligt. Opsætningen decideret flot – men ... Det er en uvane at forvanske kunstneres og andres navne ved at anføre alle fornævne. Man kender dem pludselig ikke. Når Carl Petersen og Thomas Havning – for ikke at nævne I.C. Christiansen – pludselig optræder med alt for mange eller fuldt udskrevne fornævne, er det noget rod.

Ligesom det er noget rod ikke at anføre tyske navneord i ubøjet form. Der er et virvar i bøjninger i de anførte tyske institutioners navne. Skønhedspletter. Mere diskutabelt er det, hvor lange billedtekster skal være. Er de for lange, forstyrrer de læsningen. Her er de endog meget lange og til dels gentagelser af brødteksten. Lidt synd for en bog, det ellers er en idel fornøjelse at læse. En sjælden, berigende læseoplevelse. I sig selv et livsmonument ved kunstnerens 150-år.

CARSTEN BACH-NIELSEN
kultur@k.dk